

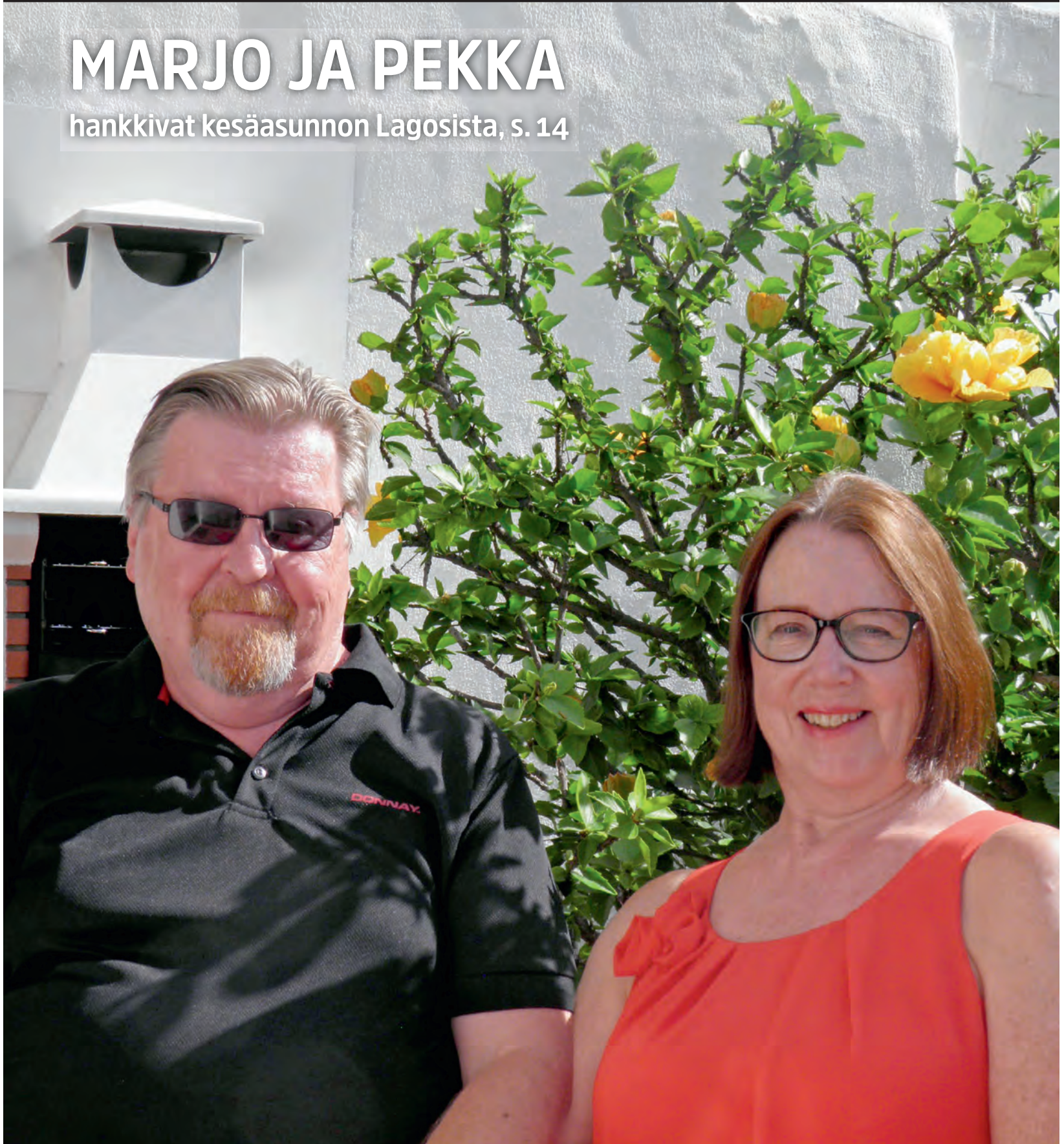
Algarven Aviisi

ASSOCIAÇÃO FINLANDESA NO ALGARVE - ALGARVEN SUOMI-SEURA

3 | 2023

MARJO JA PEKKA

hankkivat kesäasunnon Lagosista, s. 14

Sisällys

Ilo pitkistä itkusta	3	Sääksen elämää	10	Runoja	19
Siirtomaiden Portugali.....	4	NATO-Suomen edustajana Portugalissa	12	Simpukoita sunnuntaiksi	20
In memoriam	5	Hankitaan kesämökki Portugalista	14	Käytännön ohjeita viiniä valitseville	21
Ulko-suomalainen ruskaretkellä	6	Vastuullista matkailua valtatie 2:n varrella	16	Ilmoitustaulu.....	22
Suomen syntymäpäivä – iloiset juhlat	8	Long covid -oireyhtymä.....	18	Yhteistyökumppaneita	23

JULKAISIJA

Algarven Suomi-Seura

JAKELU

Osoitteellisenä postituksena
yhteistyökumppaneille

LEVIKKIALUE

e-lehtenä jäsenille

KOHDERYHMÄ

Algarven Suomi-Seura jäsenet,
yhteistyökumppanit ja sidosryhmät

TEKNISET TIEDOT

Koko: A4
Väritys: 4/4

AIKATAULU 2024

Materiaalipäivä	Ilmestymisaika
nro 1/24 vko 3	vko 5
nro 2/24 vko 13	vko 15
nro 3/24 vko 43	vko 45

ILMOITUSHINNAT

väri-ilmoitukset

Koko		
1/1 -sivu	(210 x 297 mm)	450 €
1/2 -sivu	(180 x 130 mm)	250 €
1/4 -sivu	(88 x 130 mm)	150 €
1/8 -sivu	(88 x 65 mm)	70 €
1/16 -sivu	(88 x 30 mm)	35 €

Hintoihin lisätään alv 23 %.

TOIMITUS/ILMOITUSVARAUKSET

Rua Quinta do Bispo, Edifício Crisfer, R/C, Loja 2, 8500-729 Portimão
puh./fax: 282 483 191, Sähköposti: algarve.suomi@sapo.pt

TOIMITUSKUNTA

Vastaava: Kalevi Kaukonen
Jäsenet: Seppo Herrala, Päivi Kärkkäinen, Martti Lohi

AINEISTON TOIMITUS

Sähköisesti osoitteeseen jirka@offsetkolmio.fi

PAINOVALMIS AINEISTO

pdf-tiedosto, InDesign-, Illustrator- sekä FreeHand-tiedostot, 300 dpi, CMYK

TAITTO

Hämeenlinnan Offset-Kolmio, Paroistentie 2, 13600 Hämeenlinna, Finland
Yhteyshenkilö Jirka Messman p. 043 211 4003

Lehden vastuu virheellisistä ilmoituksista rajoittuu ilmoituksen hintaan. Lehdessä omalla nimellä julkaistut kirjoitukset eivät välttämättä vastaa Algarven Suomi-Seuran tai eri viranomaisien kantaa. Jäsenmaksuun sisältyy e-lehtenä ilmestyyvä Algarven Aviisi: www.algarvensuomiseura.fi » Julkaisut.

Painettu lehti 10 €, tilaushinta Eurooppaan 13 €

Pidätämme oikeuden aikataulumuutoksiin.

TÄRKEITÄ TIETOJA

Algarven Suomi-Seura

Toimisto ja kirjasto

Posti- ja käyntiosoite: Rua Quinta do Bispo, Edifício Crisfer, R/C, Loja 2,
8500-729 Portimão
Lankapuh. +351 282 483 191 toimiston aukioloaikoina
Matkapuh. +351 967 520 976, arkisin klo 10-15
Sähköposti: algarve.suomi@sapo.pt, www.algarvensuomiseura.fi

Seuran pankkiyhteydet Portugalissa

Associação Finlandesa no Algarve
Millennium BCP
IBAN: PT50 0033 0000 000 7828 7828 05, BIC/SWIFT: BCPCOMPT

Suomen Suurlähetystö

Rua do Possolo 76-1, 1350-251 Lisboa, puh. 213 933 040
(ma-to 8.30-17.00, sekä pe 08.30-14.30)
e-mail: sanomat.lis@formin.fi, www.finlandia.org.pt
Asiakaspalvelu: ma-pe 09.00-12.00 ajanvarauksella
(muina aikoina sopimuksen mukaan)

Suomen Kunniakonsuli Algarvessa

Gisélia Farias. La Finca, Cascalheira, 8125-902 Quarteira
Postiosoite: Apartado 92, 8125-902 Quarteira
Puh. (+351) 289 399 873/4
Arkisin klo 09.00-13.00 ja 14.30-17.30
Suomenkielistä palvelua ke klo 14.30-17.30

Pankit

Auki ma-pe 08.30-15.00. Suljettu la ja su sekä juhlapäivinä

Postitoimistot

Auki 09.00-12.30 ja 14.00-18.00, eräät postit eivät sulje lounasajaksi

Hätänumeroita

Yleinen hätänumero 112
Numerotiedustelu 118
Poliisi Faro 289 899 899
Poliisi Lagos 282 762 930
Poliisi Portimão 282 412 503
Poliisi Tavira 281 322 022

Lentokenttä

Faro 289 800 800
Lentotiedustelut 289 800 801

TOIMIKAUSI 2023 - 2025

Johtokunta

Vesa Kainu, jäsen
+358 40 055 7427

Terttu Katila,
varapuheenjohtaja
+358 50 557 8956

Ilkka Saarni, puheenjohtaja

+358 40 072 2086

Jyri Uimonen, jäsen
+358 50 468 9491

Minna Virolainen, jäsen
+358 40 090 2932

Tilintarkastajat

Helena Hacklin, jäsen
+358 50 553 8401

Airi Hietala, jäsen
+351 919 226 373

Ilkka Katko, puheenjohtaja
+351 966 39 6243

ILO PITKÄSTÄ ITKUSTA

Regensburg on saksalainen kaupunki Tonavan rannalla. Sitä sanotaan Italian pohjoisimmaksi kaupungiksi. Antiikin aikana se oli roomalaisso-tilaiden leiripaikka, Castra Regina. Kaupungissa on upea keskiaikainen Dom, jonka alkuvaiheet ajoitetaan 700-luvulle. Iso rakennus on taidetta täynnä: tauluja, freskoja, lasimaalauksia, suihkulähteitä, patsaita. Mieleeni on jäänyt – kaiken runsauden keskellä – yksi erikoinen patsas: naurava madonna. Se taitaa olla ainutlaatuinen koko maailmassa. Madonnan kuuluu olla surumielisen näköinen, katseen vähän maahan luotuna. Kun oma poika on tapettu häpeällisin menoin, ei tulisi kuuloonkaan nauraa. Mutta niin vaan taiteilija on madonnan kuvannut.

Patsas saattaa esittää enkeliä, nauravaa enkeliä. Enkelienkään ei ole tapana nauraa. Itse asiassa kenenkään naisen ei ole kovin sopivaa nauraa, ainakaan miesten seurassa. Sitä on pidetty moraalisesti vähän epäilyttävänä. Ajatelkaapa termiä ilotalo.

Surua politiikasta – iloa ilotalosta?

Etsiskelin osoituksia Välimeren kulttuuripiirin iloisuudesta. Antiikin Rooman politiikka on kaikkien mittapuiden mukaan aivan hirveää. Poliittisen eliitin toiminta oli murhia ja julmuutta tulvillaan. Sota-ajat olivat omiaan lisäämään väkivaltaa koko yhteiskuntaan. Myös pax romanen aikana omien keskinäinen tyrannia oli voimissaan. Sellaiseen ei syyllistynyt vain eliitti. Koko kansa, kaikki imperiumin kansat eivät hyveellisyydellään voi kehua. Ilotaloja oli. Niitä käytti kansa ja eliitti, miehet ja naiset. Mutta ilotaloista hankittu ilo ei ollut kovin arvossaan. Sitä ei ehkä pidetty kovin syvällisenä.

Voisivatko ihmiset olla iloisia tuollaisessa maailmassa? Varmaankin kylmäverisyys, siihen liittyvä häikäilemättömyys ja raakuus auttoi selviytymään hirveiden aikojen politiikassa ja elämässä.

Samoihin aikoihin Roomassa kirjoitti filosofi ja poliitikko Cicero ylevää tekstiä. Miesten ja naisten tuli kohdella toisiaan säädylisesti ja kunniallisesti. Kaikilla ihmisillä on arvonsa ja merkityksensä. Kaikki ovat saaneet jumalallisen kipinän, joka yhdisti heidät ihmiskunnan veljeyteen rodusta, säädystä ja sukupuolesta riippumatta. Cicero kirjoitti paljon ja kauniisti ja

sai vastakaikua. Mutta se ei häntä pelastanut. Hänet tapettiin. Hän oli myös poliitikko ja pelasi niillä säännöillä, joilla politiikassa pelattiin.

Eteläisessä Euroopassa, Välimeren kulttuurialueilla, ihmiset taitavat yleisesti arvioida pohjoisen ihmisiä – varsinkin meitä suomalaisia – jäyhinä, vakavina, eristäytyvinä, epäsosiaalisinakin. Iloisuuden ei katsota kuuluvan pohjoisen ihmisen ominaisuuksiin. Ei edes lappilaisten lestadiolaisten, vaikka he jopa hyppivät iloista seuroissaan.

Pohjoisen ihmiset ovat innostuneita teknisistä vempaimistaan. Mutta eivät taida hienot kännykät tai televisiot iloa nostattaa. Taistelu nykyisten tietokoneiden kanssa aiheuttaa pikemminkin ärtymystä kuin iloa. Antiikin aika oli filosofien aikaa. Silloin ei yritettykään hakea iloa vekottimista. Tekniikkahan oli orjien hommaa. Lasi-ikkunoita tai (ilma)keskuslämmitystä Seneca piti mitättöminä orjien tekeleinä. Ja aivan yleisesti vapaat miehet pitivät myös lukemista ja kirjoittamista orjien työnä.

Iloitkaa iloitsevin kanssa – itkekää itkevien kanssa

”Naurunkin pohjalla voi olla suru, ja kun ilo päättyy, murhe jää.” (Sananlaskut, 14. luku) Elämään kuuluvat kaikki tunteet. Iloinen mieli ei poista surua eikä muita tunteita. Me täällä Algarvessa olemme siinä iässä, että suru ja kuolema tulevat lähelle. Ne ovat kyllä aina lähellä. Ne eivät kuitenkaan saa poistaa iloa.

Meidän Jussi oli viisi vuotias, kun hänen toinen pappansa kuoli. Sitä me, Jussin äiti ja isä, itkimme ja surimme. Jussi alkoi olla jo hyvin huolissaan tunnelmasta, mutta keksi hyvän lohdutuksen: jäihän meille vielä toinen pappi. Ja kyllä se meitä lohdutti, vaikka ei mennyt kuin kaksi vuotta, kun toinenkin pappi kuoli.

Surulla on oma aikansa, mutta iloon se täytyy jossakin vaiheessa vaihtaa. Meillä Algarvessa on oma sosiaalinen piirimme, jonka tulee olla

tukenamme ilossa ja surussa. Meidän on iloittava iloitsevien kanssa, itkettävä itkevien kanssa. Mutta lopulta velvollisuutemme ja tehtävämme on vetää varsinkin sureva veli tai sisar mukaan pieniin tai suurempiin tilaisuuksiin vaikka puoliväkisin.

Kun kolme vuotta sitten aloitin Aviisin päätoimittajana, ilmoitin heti ensi numerossani (1/2021) teemakseni ilon. ”Kaikella on määrähetkensä, aikansa joka asialla taivaan alla.” (Saarnaaja) Nyt on siis aika toivottaa iloista huomista, olkaa toivossa iloiset. Olen varma, että hymyillään, kun tavataan. Puolin ja toisin.

Kalevi Kaukonen

Regensburgin katedraali, Naurava enkeli

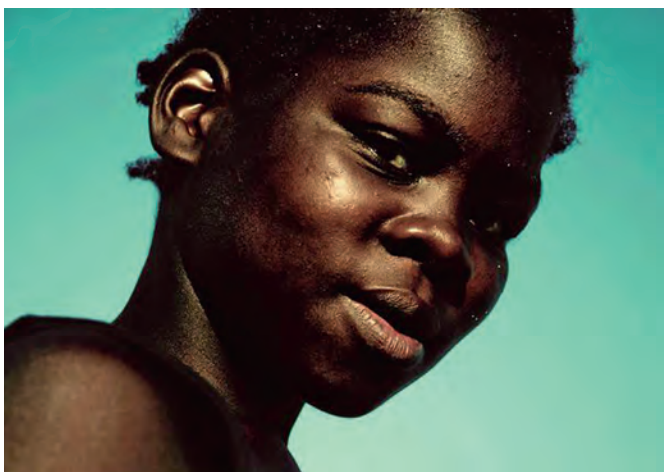

SIIRTOMAIDEN PORTUGALI

Viime vuosina Portugali ja portugalilaiset ovat saaneet hyvää julkisuutta ominaisuuksistaan ja vieraanvaraisuudestaan maahanmuuttajia kohtaan. Portugali on usein luokiteltu kärkimaaksi niille, jotka uutta asuinpaikkaa etsiskelevät. Samoin turistikohteenä Portugali on lisännyt suosiotaan vuosi vuodelta. Poliitikot ja byrokraatit ovat myös kehittyneet merkittävästi oikeaan suuntaan muutaman viime vuosikymmenen aikana.

Rasismitutkimuksessa Portugali menestyi hyvin. Se kuului Euroopan vähiten rasistisiin maihin. Suomi oli tämän tutkimuksen mukaan toisessa laidassa. Portugalissa on varmaankin totuttu monenlaisiin ihmisiin.

Verohoukuttimet kuten Golden Visa ja NHR-status ovat auttaneet Portugaliin muuttavien päätöksentekoa, mutta näiden aika on näköjään tullut päätökseensä. Nyt haittapuolia nostetaan esiin. Pääministeri Costa on julistanut NHR-järjestelmän loppuvan ensi vuonna ja Golden Visa on jo henkitorissaan. Näin ainakin hallituksen poliittisissa piireissä luvataan kansalle ja EU:lle. Menestyksen hintana portugalilaisille on ollut yleinen hintojen nousu ja asuntojen kova hintojen nousu. Sitä paitsi portugalilaisille sopivien asuntojen rakentaminen takkuu. Asuntorahoitus- ja pankkitoiminta eivät vastaa heidän tarpeisiinsa ja palkat laahaavat. Jää nähtäväksi miten tässä käy.

Portugali siirtomaana

Kuten muistamme, Portugali oli ensimmäinen ja viimeinen varsinainen siirtomaavaltio maailmassa, noin 600 vuoden ajan. Kolonialismi ja imperialismi eivät ole hyvässä maineessa tänään, eivät myöskään natsismi, rasismi tai diktatuuri. Niihin liittyvät hallinto- ja kaupankäyntitavat torjutaan. Jäikö näistä jälkiä Portugalin pitkästä suhteesta siirtomaihin? Tärkeimpinä asioina kansojen yhteisöstä tulee mieleen kieli, hallinto ja kulttuuri. Myös portugalilaisia ihmisiä jäi siirtomaihin, mutta ei kovin paljon. Portugali oli ja on asukasluvultaan pieni valtio. Orjia Brasiliaan jäi kyllä paljon.

Kieli ja sen mukana kulttuuri on ollut kestävin ja merkittävin asia. Portugalin kieli on tänäänkin maailman kuudenneksi suurin kieli ja sitä puhutaan eri puolilla maailmaa. Lusofonisen maailman tiukka kielenvartija ja vaaliija on Portugali. Tämä on portugalilaisille tärkeä ja tarkka asia. Siitä he ovat ylpeitä.

Hallintokulttuuri ja esimerkiksi demokratia ovat yksi osa-alue. On mielenkiintoista verrata nyt siirtomaita entiseen emämaahan. Miten kävi? Miten siirtomaa on kehittynyt itsenäistymisen jälkeen? Miten kolonialistinen emämaa on kehittynyt?

Portugali irrotti Macaon vasta 1999. Itsenäisyyttä ei tullut silloinkaan. Mosambik sai itsenäisyyden 1974, jonka jälkeen alkoi sisällissota noin 15 vuodeksi. Brasilia itsenäistyi vuonna 1822 ja on yhä "tulevaisuuden maa ja mahdollinen suurvalta." Brasiliassa on hallitusmuotona kokeiltu keisarikuntaa, tasavaltaa, diktatuuria, sotilasdiktatuuria ja nyt taas tasavaltaa vuodesta 1985. Mikään ei näytä toimivan, mutta karnevaalit ovat maailmankuulut. Brasilialaiset ovat kehittäneet sitten siirtomaa-aikojen hallintobyrokratiansa potenssiin kolme ja korruption potenssiin kaksi tai kol-

Brasilia ja Mosambik tulivat tutuiksi ja koko maailma näytti melko erilaiselta sieltä käsin katsottuna – Portugalin mukaan lukien. Varsinkin Mosambikin sisällissodan aikana siirtomaan ja emämaan suhde ei näyttänyt hyvältä. Näkökulma taitaa olla nyt muuttunut emämaan näkökulmaksi. Entisten siirtomaiden kyvystä hoitaa asioitaan on herännyt epäilyksiä.

Seppo Herrala

Kuvat: Kristus Lunastaja, Rio de Janeiro ja kuvia Mosambikista.

me. Kansantalouden hoidossa kielteisessä mielessä päihittää Brasilian mantereellaan vain Argentiina ja nykyisin myös Venezuela.

Näkökulma on tärkeä

Ennen Portugaliin tuloamme en ollut juurikaan käynyt maassa paitsi joi-takin kertoja Lissabonin lentokentällä bunkraamassa. Muutamaan Portugalin entiseen siirtomaahan olin sitä vastoin tutustunut perusteellisesti tai ainakin pitkään. Minulla oli ollut useita portugalilaisia työkavereita tai asiakkaita ja pitkät projektit näissä maissa. Ennakkoasenteet ja toisen käden tieto oli olemassa. "Siirtomaalaisen" asennekin entistä emämaata kohtaan taisi olla olemassa.

RIITTA SAASTAMOINEN, SUOMALAINEN NAINEN MAAILMALLA

Valtiotieteiden maisteri Riitta Saastamoinen kuoli 10. heinäkuuta 2023 Kuopiossa. Hän oli 83 vuotias, syntynyt 1940. Me Algarven suomalaiset opimme monien vuosien aikana tuntemaan Riitan ja hänen miehensä

Jukan aktiivisina osallistujina eri tilaisuuksissa. Joskus kokoonnuimme myös heidän Algozin kodissaan. Riitan seurassa tunnelma oli aina iloinen ja innostava. Kesät Riitta ja Jukka viettivät Säyneisten kodissaan, mutta talven tultua Jukka ja Riitta ajoivat autollaan läpi Euroopan Algarveen.

Riitta oli monialainen vaikuttaja. Hän oli kokoomuslainen kansanedustaja 1987 – 1995. Hän muisteli usein eduskunta-aikaisia kollegojaan ja tehtäviään poliitikkona. Riitta toimi Maakuntakirjai-

lijat ry:n toiminnanjohtajana, Kuopion Kalevalaisissa naisissa, Kuopio tanssii ja soi -johtokunnassa ja monissa muissa luottamustehtävissä kulttuurin alueilla.

Kun Jukka lähti gynekologin tehtäviin Saudi-Arabiaan ja Norjaan, seurasi Riitta puolisoaan. Saudi-Arabian vuosista Riitta kirjoitti kirjan Hymyilevä kameli ja Norjan vuosista kirjan Miksi viikingeillä on sarvet. Kirjat ovat kulttuurihistoriaa ja hienoja luontokuvauksia. Jännittävää on lukea Riitan ja Jukan kalastusreissuista Jäämerellä ja riekonpyynnistä pohjoisilla tuntureilla. Nousut korkeille tuntureille vaativat varmasti sitkeyttä, kun vaivat väistämättä iän mukana lisääntyivät.

Jukalle ja meille lohdutukseksi mukailen kirjailija Joël Dickeriä. Kuolema voi tuhota vain ainetta. Muistoille ja tunteille se ei voi mitään. Se vain vahvistaa niitä, painaa ne mielimme ikuisesti.

Kalevi Kaukonen

ULKOSUOMALAINEN RUSKARETKELLÄ

Syyskuussa lähdin kärventävän kuumasta ja kuivasta Algarven kesästä ruskun ja revontulien perään. Syksyisen Suomen kokemisesta oli vierähtänyt 35 vuotta, revontulien näkemisestä yli 40 vuotta. Jäivät ne tälläkin kertaa näkemättä. Revontulten loimutessa olin unten mailla, uupuneena taivaltamisesta ja puolukoiden poimimisesta, mieli levollisena ja syksyisen metsän tuoksusta ja tunnelmasta puhdistuneena.

Sade

Eläkkeelle pääsy mahdollisti ensimmäisen pitkän loman kotimaassa, kokonainen kuukausi Suomessa! Ensimmäisenä oli vastassa sade, kuuntelin pisaroiden ropinaa ikkunaan, hengitin raikasta sateen puhdistamaa ilmaa. Algarven puolen vuoden kuivuuden jälkeen nautin täysin siemauksin sateesta ja luonnon viiheydestä. Kun oli mennyt viikko sadetta kuunnellessa, tuli Algarven aurinkoa ikävä.

Turisti ihmettelee

Sukulaiset ja ystävät joutuivat koville, kun joutuivat opastamaan ja neuvomaan typerää turistia. Kysellessäni tyhmiä ja töppäillessäni kaduin hymähtelyäni Algarven turistien tietämättömyydelle. En muistanut, kuinka avuttomaksi voi itsensä tuntea, kun toimintatavat ovat outoja.

Ihmettelyä riitti. Miten ostetaan ratikkalippu? Saako ulkosuomalainen käyttää kirjastoa? Jippii - sain oman kirjastokortin! Saanko portugalilaisella reseptillä lääkettä apteekista? Ei. Pitkä jono apteekissa – hetkinen, onkohan tämä kassajono? Ei, tämä on Kelan luukku.

Asiakaspalvelijat saavat täydet pisteet, tyhmiimpiinkin kysymyksiini vastattiin ystävällisesti ja asiat selitettiin kärsivällisesti. Lukuun ottamatta pankkia, jossa ei ilmeisesti enää tunneta käsitettä palvelu.

Sukulaiseni väitti, että ulkomalaiset (mukana oli portugalilainen kumppanini) saavat kaupoissa parempaa palvelua kuin paikalliset. Ehkä. Ainakin suomalaiset olivat hyvin auttavaisia, neuvoivat tietä ja opastivat. Joskus kysymättäkin, kuten katsolessani supermarketissa monia omenalajikkeita, tuli eläkkeellä oleva herrasmies neuvomaan ne parhaat. Kassalla olin maksamassa tuotetta, josta sai alennuksen vain bonuskortilla. Heti kassajonossa ollut nuori nainen antoi bonuskorttinsa käyttöön, eikä myyjäkään moittinut. Pikkukaupassa nuori rouva kääntyi kysymään

meiltä, mitä kieltä puhumme: pakko kysyä, kun se on niin kaunista! Samoin portugalin kieli herätti ihmetystä Rovaniemen junan ravin-tolavaunun etelään palaavien ruskaretkeläisten keskuudessa.

Ainoa epämiellyttävä kokemus oli seurata humalaisten kaverusten hoippumista pullokassien kilitessä ratikassa keskellä päivää. Mölinä oli melkoinen, mutta sanavarasto oli hyvin rajoittunut, lähinnä toistui yksi v-alkuinen ja toinen s-alkuinen sana.

Rehellisyyden nimissä on tunnustettava, että kotikylän kerjäläinen raahustaa iltaisin lautamökkiinsä viinipullojen kanssa. Humalatila on auringon laskeessa melkoinen, ja kielenkäytössä olisi toivomisen varaa. Onneksi ulkomalaiset eivät ymmärrä. Mutta humalainen, haiseva ja ryysyinen olemus herättää turisteissa joko inhoa

tai sääliä. Seurakunnasta tuodaan kylämme kerjäläiselle päivittäin ateriat, kerran viikossa pääsee kylpyyn ja saa puhtaat vaatteet. Kerjäämällä saadut rahat menevät päivittäiseen kahden tai kolmen pullon viiniannokseen.

Ostoksilla

Kaupoissa käyminen kävi seikkailusta. Oli tuttuja tavaroita, ja kaiken maailman tavaraa, mihinköhän näitä käytetään? Hinnat ihmetyttivät. Portugalia edullisempia hedelmiä löytyi, kalatiskin hinnat nostivat hiukset pystyyn.

Tuli ikävä Portugalin kalahallien valikoimaa! Tampereen kauppahallin lihamestarin asiantuntemus oli huippuluokkaa, samoin kuin kaupanpäällisiksi annettu resepti! Lidlissa yllätti algarvelainen hunaja, jonka sai samaan hintaan kuin Portugalissa.

Vaatteiden hintalaput hirvittivät, mutta keväällä ostamani espressokoneen, saman merkkisen ja mallisen, olisin saanut Suomesta 25% halvemmalla!

Ihailin kauppojen pullojen ja tölkkien palautusautomaatteja, ainoa tehokas tapa saada kierrätys toimimaan. Lasipulloista ja isoista vesipulloista sai joskus vanhaan hyvään aikaan Portugalissakin pantin takaisin. Joulukuusta 2018 alkaen on voimassa ollut laki, jonka mukaan pitää velottaa panttimaksu juomien pakauksista (muovipullot ja tölkit), joka maksetaan palautettaessa takaisin. Systeemin piti olla valmis vuoden 2022 alkaessa, mutta on edelleen, portugalilaiseen tapaan, valmisteluvaiheessa. Ja lasipullot on unohdettu laista!

Ruskaretkellä pohjoisessa

Matka etelästä pohjoiseen on Suomessa pitkä. Paljon metsää, lukemattomia järviä, lampia ja jokia, silti maisemat muuttuivat matkan myötä. Tiheät kuusimetsät vaihtuivat harvemmiksi, suuret järvet soisiksi metsä-lammiksi, ylitettiin mahtavia jokia. Ensimmäiset ruskan merkit näkyivät napapiirillä keltaisissa koivuissa ja punaisissa pihlajoissa. Auton vauhtia oli hidastettava, kun tielle yhtäkkiä säntäsi poroja, vain kadotakseen toiselle puolelle tietä vaalean peräpään vilahtaessa.

Aamupuuroa lusikoidessa tulivat porot keittiön ikkunan alle, nekin aamupalalle. Yöllä oli käynyt pakkas. Aurinko paistoi, siis ulos, metsään ja tunturilammelle kalaan!

Pehmeä sammal jalan alla, metsäpolulla kahisevat pudonneet lehdet, vihreät, ruskeat, keltaiset punaiset. Harmaat kelojuuret, punaiset puolukat, mustikan sinisyys punaisten varpujen seassa, sienien monenväriset lakit, sammaleen vihreys, jäkälien harmaat sävyt. Silmiä hivelevä metsän kauneus ja tunturilammen tyyneys. Metsän keskellä puiden huminassa, syksyisen metsän tuoksussa, marjojen maku suussa, tunsin outoa haitteutta. Tätä olin kaivannut. Algarven metsiä ei tällä mittapuulla voi pitää metsinä, no ehkä korkeintaan Monchiquessa.

Saunomista joka toinen päivä

Vuosiin en ollut lämmittänyt saunaa. Kuuntelin syttyvien puiden rätinää, haistelin savun tuoksua, lisäsin puita, lakaisin saunan, ihana valmistautuminen kylpyyn. Kipakoista löylyistä vilvoittelemaan järven viileyteen ja ihailemaan auringon laskua saunailaturille. Vähän eri juttu kuin Lagon uimahallin sauna.

Mutta täydellisen ruumiin ja sielun rentoutumisen saavutin vasta savusaunan hämärässä, kiukaan hiljaisessa siinä, hyväilevän pehmeässä löylyssä.

Oma maa mansikka, muu maa mustikka

Olen ollut mustikassa 35 vuotta, joten mansikassa oleminen tuntui vieraalta. Paljon on muuttunut. Kuten kieli, johon on tullut kauan pois olleelle käsittämättömiä sanoja ja sanontoja. Tajuan puhuvani muinaissuomea. Eivätkä vitsit naurata yhtään, kun ei enää tunne pilan taustoja. Olenhan ulkosuomalainen. Portugalissa olen ulkomaalainen. Olen aina ulkona, olin missä tahansa. Ulkomaalainen, ulkopuolinen, ulkona, ulkoinen, ulkoistettu, kaikki ulko-alkuiset sanat kuulostavat kielteisiltä. Ne kuuluvat niille, jotka eivät ole mitään, joilla ei ole mitään eivätkä kuulu mihinkään.

Eikä sielunikaan enää tiedä, minne kuuluu. Järkeni sanoo, että vaakakupit ovat melkein tasoissa, kun punnitsen Suomen ja Portugalin hyviä ja huonoja puolia. Mutta kun palatessa tulee näkyviin Ferragudon lahti, sytty sydämeen lämpö, koti on täällä!

Taidan sittenkin pitää enemmän mustikoista kuin mansikoista.

Maija Katila

Ferragudo yöllä.

SUOMEN SYNTYMÄPÄIVÄ – ILOISET JUHLAT

Isänmaa ei ole paikka. Me ihmiset täällä, meidän yhteisömme, olemme suomalainen isänmaa. Sydäntemme isänmaasta emme Portugalissakaan halua päästä irti. Taas on aika juhlia tätä sydäntemme isänmaata.

Suomi, Portugali, kummimaat Afrikassa

Vietimme viime vuonna itsenäisyyspäivää Penina hotellissa, samassa paikassa, jossa Portugali tunnusti alusmaansa Angolan itsenäisyyden vuonna 1975. Suomen ja Portugalin historia on kummallisesti hipaissut toisiaan.

Angola oli ollut 1400-luvulta lähtien Portuga-

lin hallinnassa, 500 vuotta. Suomella on taas erityissuhde Angolan eteläiseen naapuriin, Namibiaan. Sen rajamaakunnassa Ambomaalla tekivät suomalaiset (Martti Rautanen ym.) lähetystyötä 150 vuotta sitten. Sittemmin meidän presidenttimme Martti Ahtisaari oli avainasemassa Namibian itsenäistyessä, 1990-luvulla. Suomella ja Portugalilla on siis kummimaat Afrikassa naapureina. Eräät suomalaiset jopa innostuivat ajamaan Ambomaasta alusmaata Suomelle 1920-luvulla.

Portugali hyötyi satoja vuosia Angolan parhaasta kauppatarvikevarastosta, ihmisistä, orjista. Vieläkin Portugali hyötyy, nyt öljyrikkaasta Angolasta. Oikeammin hyödyn tarjoaa nyt Angolan rikkain perhe, ei mikään orjaköyhälistö. Kansat eivät Afrikassa tapaa olla rikkaita. Angolalainen ”Afrikan prinsessa” Isabel dos Santos on äveriään Lissabonin pörssiomistaja. Portugalin saamista eduista huolimatta Suomen osa taitaa kuitenkin olla parempi. Eduista saattaa saada vamman sielunsa. Suomi välttyi tällaiselta vammalta.

Suomalaisen identiteetin synnyttäjät

Kun Suomen kansallista identiteettiä synnnyttiin 1800-luvulla, hanke oli muutaman miehen projekti. Mukana olivat muiden muassa Johan Vilhelm Snellman, Johan Ludvig Runeberg, Fredrik Cygnaeus, Elias Lönnrot, Zachris Topelius, Werner Holmberg (taidemaalari). Kaikki olivat ruotsinkielisiä, mutta fennomaniaan taipuvaisia. He määrittivät suomalaisen ihmisen perustyyppin: jähmeä, vähän hidas, ehkä hieman hidasjärkinenkin, mutta rehellinen, vakaa, luotettava. Myös mielikuva suomalaisesta maisemasta luotiin: järvet ja rannat, sininen tai vas, männyt ja koivut, luminen talvi. Ajan maisemamaalarit loivat kuvat Suomesta näiden mielikuvien mukaan. Ja niin me taidamme nähdä suomalaiset ja Suomen vieläkin, hyvin ihanteellisina. Kaunista maisemaa ei pilaa mikään.

Isänmaallisuus, lojaalius

Isänmaallisuutta nykykäsitteenä ei oikeastaan ollut ennen 1800-lukua. Sen loivat nuo toisilleen tutut ikätoverit. Mutta esimerkiksi Zachris Topelius oli reaali poliitikko. Vielä 1800-luvun lopun kirjoituksissaan hän osoitti kiintymystään, rakkauttaan hallitsijahuoneeseen, Venäjän keisariin. Hänet myös palkittiin siitä lojaaliudesta: sai professuurin keisarillisesta Helsingin yliopistosta. Hänelle tärkeä käsite oli kaitseminen. Suomalaiset olivat Jumalan toinen valittu kansa, juutalaisten jälkeen.

Kansakunnan selkärangaksi sivistys

Mutta avainhenkilöiden visioiden jälkeen alkoi tapahtua. 1800-luvun loppupuolella visiot alkoivat synnyttää intohimoisia laajoja liikkeitä. Kansakoululaitosta viriteltiin, kansanopistoja perustettiin, kirjankustantamoita (myös suomenkielisiä) perustettiin, uusia lehtiä alettiin julkaista. Koulutus, kulttuuri, sivistys alettiin nähdä tärkeänä kansakunnan luojana, sen selkärangana. Siinä asemassa se nähdään vieläkin. Huolia joskus nousee, mutta sivistyksestämme ylpeitä saamme olla vieläkin. Se on meidän tärkein turvamme.

Hämeenkoski, 2023. Kuva: Mimmi Pesola

Suomen syntymässä olevan kansan kestävyyttä alettiin koetella. Vielä vuonna 1854 lähti Suomen kaartin rykmentti Krimin sotaan, keisarin puolesta ottomaaneja vastaan. Sotaan lähdettiin innokkaina, reippaasti marssien, keisarille hurraten. Rintamalle Krimille saakka ei Suomen kaarti päässyt. Puolivälistä saatiin palata takaisin. Uhri oli kuitenkin annettu. Kun palattiin takaisin Helsinkiin, puolet kaartista oli menetetty. Kirput, täit, taudit tappoivat. Mutta keisarin puolella oltiin ja jatkettiin.

45 vuotta myöhemmin Helmikuun manifesti vuonna 1899 oli paha isku. Keisarin Suomelle antama itsemääräämisoikeus oli pantu vaakalaudalle. Manifestilla mitätöitiin annettu itsemääräämisoikeus.

Manifesti oli tsaarin allekirjoittama. Oliko hän siis tekemässä sopimuspetosta? Kaikki eivät heti uskoneet. Epäiltiin kieroja keisarin virkamiehiä. Jatkoa kuitenkin seurasi. Venäläistämistoimet saivat lisää vauhtia. Mutta myös Suomen kansa oli jo vauhdissa. Yleinen äänioikeus (naisillekin), järkevä vastarinta, jääkäriliikkeen syntyminen (1914) ja lopulta itsenäisyysjulistus. Suomalaiset olivat kyllin valmiita tarttumaan tarjoutuneeseen mahdollisuuteen. Maailman tapahtumat edistivät. Takaiskuja tuli, mutta ne kestettiin (veljessota, talvisota, jatkosota, Lapin sota).

Isänmaallisuuden tunnot

Aikanaan kun isänmaatamme perustettiin, tarvittiin visiota ja intohimoa. On tarvittu myös rohkeutta ja sitkeyttä. Itsenäisyyspäivän vietyä näkyvät myös kovat kokemukset. Ilmeet ovat vakavat, käytös tavoittelee arvokkuutta.

Isänmaallisuudessa tarvitaan myös maltillisuutta. Leo Tolstoi (venäläinen!) otti kantaa asiaan kirjoituksissaan. ”Juuri isänmaallisuuden nimissä tehdään karmeimmat rikokset.” Silloin ihmiset pitivät itseään sen tai tuon

hallituksen alalaisina. Kuitenkin ihmisiä pitäisi yhdistää – ei sama hallitus – vaan ”sama elämän ymmärrys ja keskinäinen rakkaus, joka sellaisesta ymmärryksestä syntyy”. Tolstoin ajatuksilla olisi tarvetta tähänkin aikaan.

Ilo

Nyt pitää nostaa esille vielä yksi tärkeä isänmaallisuuden tunne: ilo. Ilo siitä, että meillä on vapaa isänmaa. Ilo siitä, että meillä on tämä yhdesä olemisen ilo. Meitä yhdistää sama elämän ymmärrys ja siitä syntyvä keskinäinen rakkaus.

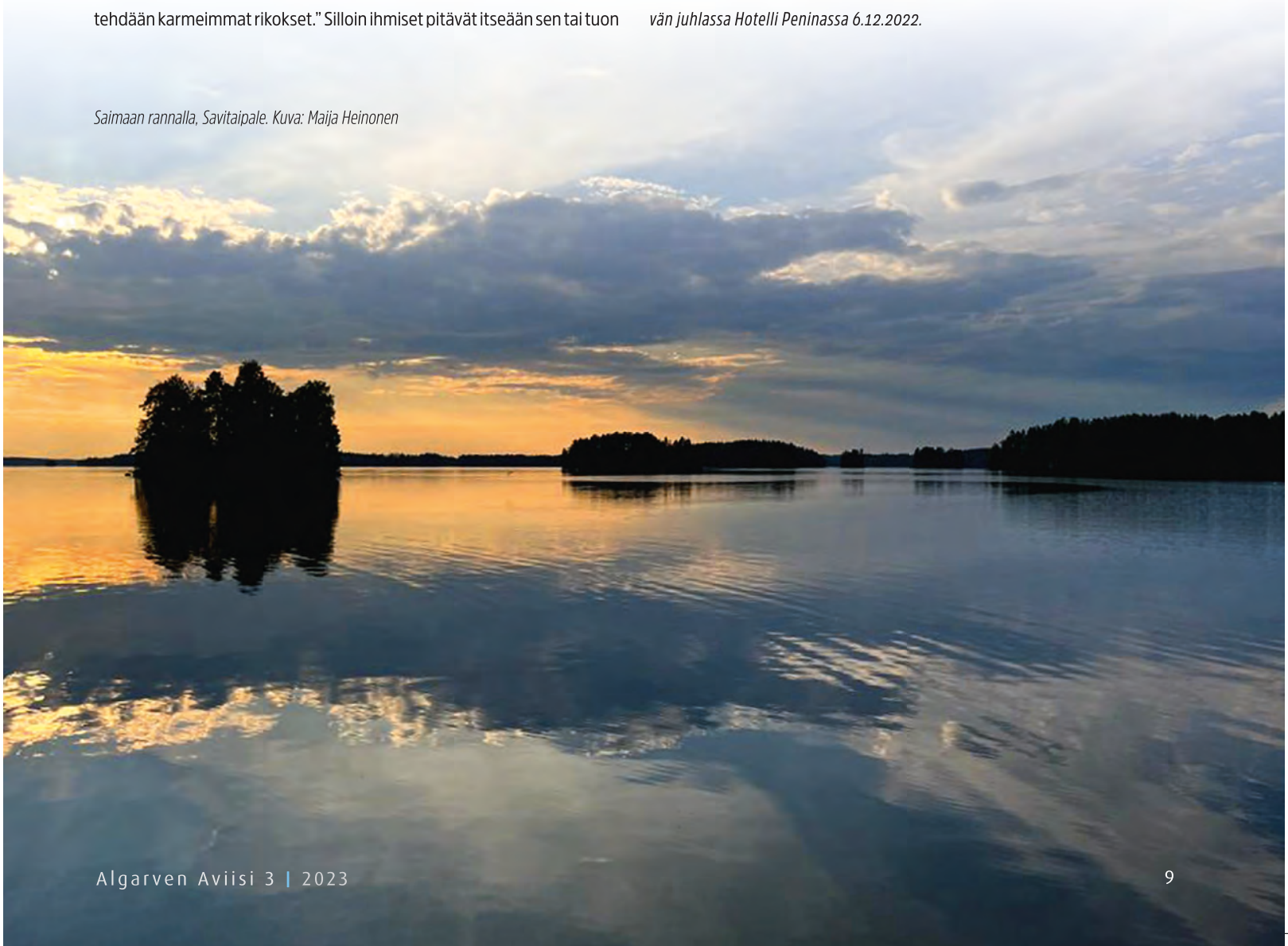
Syksyllä vuonna 1964 satuin olemaan juhlatilaisuudessa Ostrobothnian Jääkärihuoneessa. Samassa huoneessa oli perustettu jääkäriiliike 50 vuotta aikaisemmin. Juhlaan oli kutsuttu vielä elossa olleet jääkärit. He keskustelivat hymyillen, iloisina, meidän nuorten opiskelijoiden kanssa. He pyysivät meitä viemään tervehdyksensä jääkäriiliikkeen 100-vuotisjuhlaan. Vuonna 2014 en päässyt Ostrobothnialle. Uskon kuitenkin, että ne vanhat miehet sallisivat, että välitän tervehdyksen teille lukijoilleni. Tilaisuudesta ovat jääneet mieleen erityisesti vanhojen jääkäreiden hymyt.

Jääkäreiden innoittamana ehdotan, että luovutaan vakavuudesta ja ylenmääräisestä arvokkuudesta, nimenomaan itsenäisyyspäivänä. Hymyilläään, siitä seuraa ilo. Syy ja seuraus, hymyä seuraa ilo. Iloa itsenäisyyspäivään, iloa isänmaasta.

Kalevi Kaukonen

Kalevi Kaukonen piti puheen alun perin Algarven Suomi-Seuran itsenäisyyspäivän juhlassa Hotelli Peninassa 6.12.2022.

Saimaan rannalla, Savitaipale. Kuva: Maija Heinonen

SÄÄKSEN ELÄMÄÄ

Sääksi (*Pandion haliaetus*) tai kuten ennen sanottiin kalasääski, on yleinen petolintu Algarvessa ja sitä on mielenkiintoista seurata. Sen pituus on 52–60 cm ja siipien väli 152 – 167 cm eli keskikokoinen petolintu.

Normaalisti sääksi kaartelee taivaalla järvien ja jokien päällä, sekä tekee pesän korkealle puun latvaan.

Osoitteessa <https://wwf.fi/luontolive/saaksi/> voit katsoa videoita viime kesän pesinnästä Suomessa. Siellä on noin 3 minuutin kooste kesän tapahtumista.

Sääksen tuntomerkkejä ovat pitkät ja kapeat siivet, joissa on 4 harittajaa. Lennossa siivet ovat yleensä vaakatasossa ja ylhäältä katsottuna ruskeat. Pyrstö on melko lyhyt ja tasapäinen. Päälaki on valkoinen. Nokka on voimakas ja tummahko.

Alapuolelta katsottuna sääksi on melko vaalea, tummuu hieman siipien kärkeä kohti.

Sääksi syö kalaa ja metsästäessään usein lentää joen uomaa seuraten korkealla sen yläpuolella ja kalan havaitessaan pysähtyy melkein paikoilleen.

4

Kalan nähdessään sääksi alkaa leikutella saaliin yläpuolella.

8

Joskus kala on kynsissä ja joskus ei, ehkä noin 1/5 yrityksestä tuottaa tulosta.

5

Kun saalis on katsottu sopivaksi, sääksi aloittaa syöksen.

9

Jos kala on mukana, niin sääksi nousee ja lentää jonnekin rannalle syömään sen.

6

Jonka lopussa se sukeltaa veteen.

10

Tai siirtyy muutaman yrityksen jälkeen aidalle lepäämään ja kuivaamaan siipiään.

Sääkseä on mukava seurata, sillä se yleensä viihtyy jopa parikymmentä minuuttia samassa saalistuspaikassa.

Sääksi syö lähinnä kalaa. Se talvehtii K-Afrikassa (osa jää Algarveen) ja viettää Suomessa kesänsä (IV – IX). Suomessa sääksiä on noin 1.000 paria.

Lähde: Svensson, Mullarney, Zetterström Lintuopas (Otava)

7

Ja nappaa kalan sekä aloittaa pintaan nousun.

Ari Niiniviita

NATO-SUOMEN EDUSTAJANA PORTUGALISSA

Satu Suikkari-Kleven

Suomesta tuli NATON jäsen huhtikuussa 2023, mikä on tuonut uuden ulottuvuuden myös suurlähetystön työhön, onhan Portugali yksi NATOn perustajajäsenistä. Vaikka turvallisuuspolitiikka on perinteisestikin kuulunut suurlähetystön ydintoimintaan, Nato-jäsenyys on merkinnyt katseen kohdistamista aiempaa tarkemmin Portugalin turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen kehitykseen ja suhteiden tiivistämistä tämän alan toimijoihin.

Portugalissa useita NATO-keskuksia

NATO on läsnä Portugalissa useiden NATO-keskusten kautta. Niihin olemme kollegojen kanssa päässeet tutustumaan kuluneen vuoden aikana. Oeirasissa sijaitsee NATON laivaston tukioorganisaatio STRIKEFORNATO se-

kä viestintä- ja informaatiokeskus NCI Academy. Lissabonin Monsantoossa sijaitsee Naton yhteinen analyysi- ja oppimiskeskus JALLC. Lisäksi Portugalissa on kaksi Naton puolustusinnovaatiokiihdyttämö DIANAN alaisista keskusta Almadassa ja Troiassa. Jo kumppanimaana suomalaisilla oli mahdollisuus osallistua keskusten toimintaan, mutta täysjäsenenä mahdollisuudet ovat laajemmat. Pääsimme myös seuraamaan erittäin kiinnostavaa NATOn REPMUS-harjoitusta Troiassa, jossa keskityttiin merellisen huipputeknologian kehittämiseen ja testaamiseen.

Portugali osallistui Suomen ensimmäiseen Nato-jäsenmaana vastaanottamaan Naton laivasto-osaston vierailuun huhtikuun puolivälissä. Vierailuun osallistuivat Portugalin merivoimien NRP Bartolomeu Dias ja Saksan merivoimien alus, jotka kummatkin kuuluvat Naton merellisen nopean toiminnan joukkoon. Ne osallistuivat ensimmäisiin Nato-jäsenyyden aikaisiin rannikkolaivaston harjoituksiin Suomenlahdella.

Portugalin alueiden sijainti strategisesti tärkeä

Portugalin sijainti Atlantin äärellä määrittää sen turvallisuuspoliittisia prioriteetteja. Manner-Portugal, Azorien ja Madeiran muodostama kolmio on strategisesti tärkeä nivelkohta, jossa risteävät maailmankaupan keskeiset merireitit ja jonka kautta kulkee Euroopan ja Amerikan mantereiden välistä viestintäinfrastruktuuria. Portugalin valtaviin merialueiden

Huhtikuun 4. päivänä 2023, eli päivänä, jolloin Suomesta tuli NATOn täysjäsen, JALLC järjesti juhlallisen Suomen lipun nostoseremonian Portugalin puolustusministerin läsnä ollessa. Seremoniassa välittyi sama selkeä viesti, jonka olin saanut kuulla koko jäsenyysprosessin ajan: Suomi on NATO:lle erittäin tervetullut uusi jäsen, jonka vahvuuksia ja osaamista arvostetaan. Kuvassa Portugalin puolustusministeri Helena Carreiras, JALLC:n johtaja, kommodori Fernando Artalheiro ja suurlähettiläs Satu Suikkari-Kleven.

JALLCin vastaanuloaulan upea Arraiolos-matto.

luonnonvarat ovat niin ikään keskeisiä intressejä. Azorit olivat strategisesti tärkeitä jo toisen maailmansodan aikana, jolloin Yhdysvallat ja Iso-Britannia käyttivät Lajesin lentotukikohtaa tärkeänä välitappina.

Puolustusliiton asema kansallisen ja eurooppalaisen turvallisuuden takaajana on kiistaton ja tuki Nato-jäsenyydelle on Portugalissa vankkaa. Portugali on osallistunut aktiivisesti Naton operaatioihin, kuten kriisinhallintaoperaatioihin Afganistanissa ja Kosovossa, ja on läsnä liittokunnan alueella eri tehtävissä mm. Romaniassa, Liettuassa, Välimerellä, Pohjanmerellä ja Itämerellä.

Monen muun Euroopan maan tapaan Portugali on hiljattain päivittänyt turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaansa ympäröivän maailman muuttua niin Venäjän hyökkäyssodan, monenvälisen järjestelmän haastamisen kuin teknologisen kehityksen myötä. Portugalin hallitus hyväksyi

toukokuussa 2023 maanpuolustuksen uuden strategisen konseptin, joka on parhaillaan parlamentin käsittelyssä. Keskeisenä viestinä on, että polarisaation kärjistyminen ja jännitteiden vahvistuminen maailmalla edellyttävät entistä vahvempaa eurooppalaista, transatlanttista ja globaaleihin kumppanuuksiin pohjautuvaa yhteistyötä sekä puolustusinvestointien lisäämistä.

Tämä on jälleen yksi keskeinen kokonaisuus, jossa suomalaisten ja portugalilaisten ajattelu on hyvin samankaltaista ja johon liittyvät kumppanuudet ovat hedelmällisiä. Johtotähtenä on rauhan ja vakauden vaaliminen niin Euroopassa kuin muualla maailmassa.

Satu Suikkari-Kleven
suurlhettiläs

Oli äärimmäisen kiinnostavaa saada keskustella Naton ACT-sotilasesikunnan (Allied Command Transformation) komentajan, kenraali Philippe Lavignen kanssa tämän Portugalin vierailulla.

Suomen lippu NATO-rivistössä

HANKITAAN KESÄMÖKKI PORTUGALISTA

Elettiin vuotta 1990. Marjo ja Pekka Hakala pohivat kesämökin hankintaa. Miksi ei hankittaisi sitä alueelta, mikä lisäisi elinpiiriä aivan uuteen suuntaan? Aluksi mietittiin Espanjaa: etelää, lämpöä, monien suomalaisten mukavia kokemuksia. Vieressä on samoja ominaisuuksien Portugali. Siellä säästytään saastuvalta Väli-mereltä. Ja silloin vielä Faroon pääsi Helsingistä suorilla lennoilla.

Valinnat ovat usein sattumanvaraisia, mutta osoittautuvat onnekkaita. Sen Hakalat tietävät nyt yli 30 vuoden jälkeen. Kahdessa viikossa kesällä 1990 löytyi mukava rivitaloasunto. Sen hinnalla olisi Suomessa saanut vain kesämökkitontin. Nyt ympärille, Lagosin vanhan kaupungin kylkeen, on kasvanut viehättävä omakotialue. Samalla on saatu mukavat naapurit. Lagos on ikivanha merikaupunki, jonne on tullut (tai tuotu) ihmisiä eri puolilta maailmaa. Naapurustossa on sekä portugalilaista että kansainvälistä joukkoa.

”Kesämökki” Dona Anan ja Porto de Mosin tuntumassa

”Kesämökkiä”, hankittaessa oltiin vielä työelämässä. Pekka teki uraa työ- ja elinkeinoministeriössä, Marjo musiikkileikkikoulun opettajana. Portugaliin tultiin kesälomilla. Niihin aikoihin suomalaisia Algarvessa ei kovin paljon ollut, mutta seura saatiin kuitenkin aloitetuksi, Algarven Suomi-Seura. 2010-luvun puolessa välissä tuli aika paljon lisää suomalaisia – ve-

rotussyistäkin. Pekan mielestä tunnelma vähän muuttui. Monet ovat jättäneet Portugalin, verotus muuttui.

Marjon ja Pekan kaksi lasta olivat ensimmäisen matkan aikaan 10- ja 4-vuotiaita. Kansainvälisyys tuli huomaamatta. Jossakin vaiheessa tytär ihmetteli, ”miksi me emme koskaan mene kesälomilla ulkomaille, niin kuin kaverit”.

Elämänmeno Lagosissa on 30 vuodessa muuttunut valtavasti. Lagosin historia on pitkä ja mahtava, mutta kaupunki eli hiljaista eloaan. Ravintoloita oli nykyistä vähemmän, talvikaudella monet niistäkin suljivat ovensa. Turisteja oli vähän. Kaupunki oli pieni ja viehättävä, mutta talvella suorastaan unelias. Kaupungistuminen on Portugalissakin menossa niin kuin kaikkialla. Ja turismin lisääntyminen ja maahan muutto näkyvät vahvasti.

Lagos – uneliaasta vilkkaaksi

Muutosta kaupungissa on hallittu. On rakennettu paljon, mutta kaupungin profiili on säilytetty. Liian korkeisiin taloihin ei ole sorruttu. Vanha kaupunki on säilytetty hienosti. Keskustaa on kaunistettu. Avenida dos Descobrimentos on saanut komean rantapromenadin ja palmurivistön. Nykyisen huvivenesataman alueella oli aiemmin mustalaisleiri. Kaupunki on tyylikäs. Hakalat voivat olla entisestäänkin tyytyväisempiä tekemäänsä valintaan. Eläköityminen antaa nyt mahdollisuuden nauttia toisesta kotikaupungista enemmän. Puolet ajasta vietetään Portugalissa, puolet Suomessa.

Suomalaisilta ei tarvitse kysyä, mikä vetää Portugaliin, etelään. Hakaloillekin se on ilmasto, aurinko, värit luonnossa ja vilkas sosiaalinen elämä. Mutta nyt kolmenkymmenen vuoden kokemuksella portugalilaiset ihmiset tuntuvat mukavilta, vähän samanlaisilta kuin suomalaiset. Vähän pidättyviä, eivät tuppaudu seuraan, ystävällisiä, avuliaita. Pekan mielestä näyttää vähän siltä, että asioiden hoito saattaa joskus jäädä puolitiehen. Mutta niinhän se saattaa jäädä suomalaisiltakin.

Suomi ja Portugali – samaa maata

Portugalin siirtomaahistoria ei ole kovin kaukana. Vanhoilla ihmisillä on ollut nuoruudessaan traumaattisia sotilaallisia kokemuksia eri puolilla maailmaa. Jotkut näkevät vieläkin painajaisia niistä ajoista. Eikä kaikki sujunut hyvin neilikkavallankumouksessaan. Pahoista ajoista jää jälkiä aivan kuin meillä Suomessa tällaisia kokemuksia saaneille.

Hakalat seuraavat Portugalin televisiota. Uutisissa tulevat esille samantapaiset ongelmat kuin Suomessa. Tietysti paikallisuutisissa on ero-

ja, mutta kansainvälisiä uutisia seurataan yhtä aktiivisesti. Varmaankin Portugalin historiallisen taustan takia Afrikasta, Aasiasta ja Etelä-Amerikasta uutisoidaan enemmän. Suhteellisuuden tajua kahdessa maassa asuminen lisää. Eroja ei kannata liioitella.

Hakalat ovat aktiivisia Suomi-Portugali-seuran jäseniä. On osallistuttu kokkauseksille, kielikursseille ja muihin seuran tilaisuuksiin. Seuran järjestämällä matkoilla on tutustuttu monipuolisesti Portugalin alueisiin ja historiaan. Oppaalla on iso merkitys, Mika Palo saa erityismaininnan.

Ukulelen soittoa ja ruoan valmistusta

Elämänmenoa viime vuosina on ilahduttanut ukulelen soitto. Marjo lähti netistä etsimään, olisiko täällä muita ukulelen soiton harrastajia kuin he. Sellaisia löytyi kuin löytyikin, lähikylästä nimeltä Barão São João. Siellä harjoituksia veti irlantilainen muusikko. Soittoryhmässä oli jäseniä monista maista. Pandemia keskeytti kokoontumiset. Olisi mukava löytää Algarvesta myös suomalaisia soittokavereita.

Alusta alkaen on portugalilainen ruoka kiinnostanut. Ravintolakäyntien jälkeen pitää kokeilla itse, saako samanlaista aikaiseksi. Raaka-aineissa on täällä valinnan varaa. Viikkoa tahdittavat myös kuntosalissa käynnit.

Marjon ja Pekan lapsilla on kolme pientä lasta. He ovat jo aloittaneet tutustumisen myös portugalilaiseen elämään. Nyt eletään siis kolmatta polvea suomalais-portugalilaista aikaa.

Kalevi Kaukonen

VASTUULLISTA MATKAILUA VALTATIE 2:N VARRELLA

Kestävän kehityksen perusta on YK:n Agenda2030, joka hyväksyttiin vuonna 2015. Se on perustana myös useille ympäristösertifikaateille, joita mm. matkailualalla on. Esimerkkinä on N2-valtatien vastuullisen matkailun julistus, joka perustuu Biosphere-sertifikaattiin.

Matkailu on kasvanut viime vuosina voimakkaasti maailmanlaajuisesti. Matkailulla on taloudellisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja ympäristövaikutuksia. Matkailu vaikuttaa suuresti mm. ilmastonmuutokseen etenkin lisääntyneiden lentoliikennemäärien vuoksi. Kuluneena syksynä huomasin, että mm. Faron kentän lentoliikenne on palannut vilkkaaksi pandemian pienestä notkahduksesta. Viime vuosina on kiinnitetty huomiota, miten matkailu vaikuttaa paikalliskulttuureihin ja paikalliseen elinvoimaan, kuten alueen perinteisiin, elämänlaatuun, paikallisten palveluiden käyttöön ja siihen, miten paikalliset kokevat oman paikkakuntansa. Parhaimmillaan matkailulla pystytään tukemaan alueiden elinvoimaisuutta, mutta erityisesti massamatkailukohteissa paikallisuus on usein viime vuosikymmeninä hautautunut ylikansallisten yritysten voitontavoittelun alle.

Valitsetko sinä matkailukohteen tai -palvelun vastuullisen toiminnan perusteella? Vastuullisuus ja kestävä toimintatapa pohjautuu seuraaviin osa-alueisiin.

Säästät luontoa käyttämällä merkittyjä retkeilyreittejä.

1. Ekologinen näkökulma: Usein ensimmäisenä kestävästä toimintatavasta tulee mieleen ekologisuus, jossa huomioidaan mm. jätteiden lajittelu, kierrätys, energian- ja vedenkulutuksen vähentäminen, ruokahävikin vähentäminen ja hyödyntäminen sekä hiilijalanjälkilaskurin käyttö. Tämän lisäksi voisi miettiä, miten liikut ja miten voisit muuttaa liikkumistapoja. Voitko oman auton käytön sijaan liikkua esimerkiksi lihasvoimin pyörällä tai voisitko käyttää julkista liikennettä? Aina se ei onnistu, mutta voit aloittaa oman tiesi pienillä teoilla.

Mari Jokela

2. Sosio-kulttuurinen näkökulma: Tämän näkökulman perustana ovat paikallisen kulttuuriperinnön suojeleminen ja vaaliminen, aitous kulttuurin hyödyntämisessä, hyvinvointia ympäröivälle yhteisölle, vuorovaikutus paikallisten kanssa, paikallisten tuotteiden kuten matkamaukkojen, lähiruuan ja paikallisten palveluiden suosiminen sekä yhteistyön ja osallisuuden rakentaminen.

N2-tien varrella sijaitsevan Fonte Ferrean portti johdattaa retkeilyalueelle.

Fonte Ferrean ulkoilualue on suosittu retkeilykohde.

Paikalliset yrtit ja kasvit on vastuullinen teko.

Paikallinen maatila valmistaa hunajasta erilaisia tuotteita.

3. Taloudellinen näkökulma: Peruseriaate on, että matkailusta muodostuva tulo jää alueelle paikallisten yhteisöjen ja yksilöiden hyväksi, työllistetään mahdollisuuksien mukaan paikallisilla ja toteutetaan kestäviä investointeja hiilijalanjälki huomioiden. Minä käyn mielelläni paikallisissa kahviloissa ja ravintoloissa suurten ketjupaikkojen sijaan. Syksyllä Fonte Férreaan mennessä kävimme Alportelissa olevassa kahvilassa ennen virkistysalueelle menoa.

4. Eettinen näkökulma: Matkailijoita pyritään valistamaan toivotusta käyttäytymisestä ja siten minimoimaan matkailusta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia.

Ohjeistukset voivat kohdistua esimerkiksi tiettyyn kulttuuriin tai aktiviteettiin. Eettiset ohjeistukset lisäävät matkailijoiden moraalista kuormaa ja virallistavat tervettä järkeä. Yksi tällainen ohjeistus on N2-tielle laadittu vastuullisen matkailun julistus.

Olit sitten matkailija tai pitempään alueella viihtyvä, suosittelen, että seuraavalla kerralla mietit, miten sinä voisit edistää vastuullista matkailua omalla paikkakunnallasi tai lähialueella.

Linkki julistukseen

<https://www.visitsaobrasalportel.pt/pt/menu/1663/turista-responsavel.aspx>

Paikallisten valmistamia korituotteita puutarhanäyttelyssä.

LONG COVID -OIREYHTYMÄ

SARS-COV-2 koronaviruksen aiheuttaman akuutin covid infektioaudin jälkeen on osalle potilaista kehittynyt pitkäkestoinen krooninen long covid -sairaus. Se saattaa kestää noin kolmesta kuukaudesta jopa muutamaan vuoteen. Long covid voi jatkaa välittömästi akuutista taudista, mutta voi puhjeta myös uudestaan parantuneena pidetyn jakson jälkeen.

Pitkäkestoisen taudin oireet ovat moninaiset. Niitä on ajan kuluessa opittu ymmärtämään lisää laajan tutkimuksen avulla. Aluksi varsin monet uskoivat, että kysymys on toiminnallisesta vaivasta, josta paranee positiivisesti ajattelemalla. Nyt kun covid tauti on ollut kiusanamme noin kol-

me vuotta, ajatus toiminnallisuudesta on osoittautunut virheelliseksi.

Riskitekijät

Pitkäkestoinen tauti koskettaa useimmiten sairaalahoitoa vaatineen vaikean taudin sairastaneita, mutta myös lievästi sairastanut tai jopa oireeton saattaa sairastua long covidiin. Myös lapsilla on kuvattu long covid -tautia.

Riskissä ovat potilaat, joilla on tiettyjä kroonisia sairauksia kuten esimerkiksi sydän- ja verisuonitauteja, hengityselinsairauksia, vastustuskykyä heikentäviä sairauksia. Diabeteksen molemmat tyypit ja korkea ikä lisäävät myös riskiä. Useampaan kertaan sairastettu akuutti covid on riski, sillä joka tauti-episodin jälkeen on mahdollista saada long covid. Rokottamattomuus on riski, sillä rokote suojaaa hyvin juuri vaikealta tautimuodolta. Hyvin harvoille koronarokote on lääketieteellisesti riski. Syy rokottamattomuuteen voi olla välinpitämättömyys tai subjektiiviset uskomukset, jotka eivät perustu tutkittuun tietoon.

Esiintyvyys

Long covid -taudin esiintyvyydessä on todettu huomattavaa hajontaa johtuen erilaisista tutkimusryhmistä. Tutkittaessa sairaalahoidossa olleita potilaita, joilla yleensä on ollut vaikea tauti, esiintyvyys on korkea, jopa 90 %, kun taas kotona sairastaneilla yhden prosentin luokkaa.

Covid tauti on ollut lievempi viimeaikaisten omikron muunnosten aikana kuin aikaisempien sars-cov-2 virustyyppien aikana. Vaikeinta pitkää tautia esiintyi eniten alkuperäisen ns. villiviruksen yhteydessä. Taudin lieventymisen ja harvinaistumisen on katsottu johtuvan viruksen muuntumisesta itsestään sekä myös rokotusten vaikutuksesta.

Diagnostiikka

Oireet ovat moninaisia. Ne aiheuttavat diagnostisia ongelmia, sillä spesifiä laboratoriotestiä, kuvantamistutkimuslöydöksiä tai muutakaan diag-

nostista tutkimusta ei ole. Päinvastoin tulokset tutkimuksissa voivat olla normaaleja. Long covid diagnoosin asettaminen vaatii usein muiden mahdollisten taudin aiheuttajien poissulkemista. Oirekirjo voi muistuttaa esimerkiksi kroonista väsymysoireyhtymää tai autoimmuunitauteja. Samoin myös muut virusinfektiot voivat aiheuttaa samankaltaisia pitkäkestoisia vaivoja kuin koronainfektio. Vaikeuksia on etenkin silloin kun positiivista korona testiä ei millionkaan ole potilaalle tehty, koska oireet ovat olleet niin epäspesifit tai potilas on ollut oireeton. Lisäksi testi voi ollut väärä negatiivinen teknisistä syistä tai näyte otettu väärään aikaan, liian aikaisin tai liian myöhään.

Oireet

Yhdysvalloissa tehdyn laajan tutkimuksen mukaan selvimmin pitkittyneeseen covid-tautiin yhdistyi useita oireita: uupumus, huonovointisuus rasituksen jälkeen, aivosumu, huimaus, vatsavaivat, sydämentykytykset, seksuaaliset ongelmat, haju- ja makuaistin muutokset, jano, krooninen yskä, rintakivut, näkömuutokset kuten kaksoiskuvat ja epänormaali liikkeet. Oireet usein voimistuvat fyysisen rasituksen tai stressin yhteydessä. Yleisintä on ollut vaikea uupumus, hengenahdistus ja aivosumu. Monilla potilaalla on oireita useammassa elimessä samanaikaisesti.

Pitkittyneen taudin aivosumu tarkoittaa keskittymisen ja muistin vaikeutta. Uusimpien tutkimuksien mukaan laboratoriokokein osoitettu veren tukostaipumus selittää tätä hankalaa oiretta. Osa aivosumupotilaista kärsii myös väsymyksestä ja hengästymisestä. Osalle potilaista on kehittynyt myös näköoireita, etenkin kaksoiskuvia on kuvattu.

Taudin kulku

Tyypillisesti pitkälle taudille on myös sen aaltoilu. Oireettoman kauden jälkeen se voi uudelleen puhjeta. Yliaktiiviset immuunisolut voivat tuottaa tulehdusta tuottavia autovasta-aineita, jotka vaurioittavat omia elimiä. Geeniteknologialla on löydetty joitakin tyypillisiä geenejä osalla potilaista. Joidenkin kohdalla on todettu valkuaisaineiden aineenvaihduntaan liittyviä muutoksia.

Hoito

Long covidin hoitoa toteutetaan oireiden mukaisesti. Covid taudin akuutissa vaiheessa on viruslääkkeillä saatu taudin kestoa rajattua muutamia vuorokausia ja oireita lieventymään, mutta parantavaa lääkettä ei vielä ole löydetty.

Tulevaisuus

Long covidin liittyvää tutkimusta on tehty paljon ympäri maailmaa. Siihen on myös saatu rahoitusta runsaasti. "Viisasten kiveä" ei vielä ole vakuuttavasti löytynyt. Lisää tutkimustietoa siis tarvitaan. Todennäköisesti menee useita vuosia ennen kuin oireyhtymä ja sen merkitys kansanterveydelle tunnetaan.

Päivi Kärkkäinen

Pilvikirsikka

Prunus pensylvanica
loistaa keltaista, karmiinpunaista
ja fuksiaa - se tarkoittaa verenpisaraa, tiesitkö?

*Sen kätkeyt virtaukset menevät maata kohti
odotuksen hibernaatioon
toivon savijalkoihin.*

*Se on nostanut rönsyjuuritaimia
niin prunukset tekevät
ennen kuin aika loppuu.*

*Mutta vielä!
Mutta vielä, uskothan,
se pukeutuu repaleiseen harsoon,
vielä hunnuttaa vihreytensä
toukokuun iduksen aattona.*

Ovi

*Aurinko vajoaa omaan valoonsa,
metsä vajoaa pimeään.*

*Takana on toinen pimeä
tai ovi
oikean kokoinen.*

Keskeneräinen

*Niin kuin lehdestä vesi haihtuu
et tiedä mitä on nyt,
mikä määrittää tätä hetkeä
entinen vai tuleva.*

*Keskeneräinen on valmis
kun erityinen tapahtuu,
viimeinen projekti
ensimmäinen ja ainoa.*

Korkkitammi

*Punaisena paistaa
korkkitammen ihoton pinta
mutta laaja latvus suhisee
ja kasvaa
ja kaarna kasvaa taas.*

*Varjossa levähdän hetken,
eläin,
suolaheinän värinen.*

Oodi

*Latvustojen vihreä hämärä,
runkojen pimeä,
elämän kätkeyt virtaukset.*

*Minun sanojeni mustuneet idut
palautuvat alkuun,
mutta puiden laulu,
metsän laulu
tuntee sanansa ja sävelensä.*

*Miten soikaan metsän hengitys,
miten syttyvätkään aamuisin latvusten
kruunut.*

*Miten maa alati antaa, ja ottaa omansa,
ja miten maan silmässä töyrään alla
vaelttaa ehtymätön taivas.*

– Anita Paajanen-Mannila –

SYDÄNSIMPUKAT CATAPLANASSA OVAT SUNNUNTAIRUOKAA

Sydänsimpukat ovat merellistä perusruokaa. Niitä ei viljellä mutta syödään silti suuria määriä kaikkialla Koillis-Atlantin rannikoilla. Otukset elävät matalissa rantavesissä hiekkaan tai mutaan kaivattuneina. Algarvenkin rannikoilla sydänsimpukoiden kaivajat ilmaantuvat rannoille etsimään simpukoita laskuveden aikaan.

Sydänsimpukat ovat siis Koillis-Atlantin rannikoilla esiintyvä

laji. Ne maistuvat niin briteille kuin ranskalaisille – ja tietysti portugalilaisillekin. Italiassa ja Espanjassa syödään niiden lähisukulaislajeja. Sydänsimpukka on helppo tunnistaa. Se kasvaa tyypillisesti 2-3 senttimetrin pituiseksi. Uurteinen kuori on valkoinen, kellahtava tai ruskeaan vivahtava. Muodoltaan se muistuttaa todellakin sydäntä.

Lihaa on kuoren sisällä melko vähän ja maku on mieto. Se ei kuulu aivan arvostetuimpiin simpukkalajeihin, mutta edullinen hinta on maun ohella avannut sydänsimpukoille tien portugalilaisten tyypilliseen sunnuntaipöytäänkin.

Helppo valmistaa

Tämän ruoan valmistus on helppoa ja nopeaa. Pääraaka-aineet ovat sydänsimpukoiden lisäksi ilmakuivattu kinkku, kypsä chorizomakkara, sipuli sekä paprika. Lopputulos on merellinen ja herkullinen.

Valmistus sujuu mainiosti myös vokkipannussa.

1. Pane simpukat suolattuun veteen pariiksi tunniksi. Kuori ja hienonna sipulit. Kuumenna öljy cataplanassa ja kuullota siinä sipulit. Lisää joukkoon piri-piri-kastike ja paprikajauhe. Hämmennä jatkuvasti, etteivät mausteet pääse palamaan.
2. Lisää simpukat ja persilja ja hämmennä reilusti.
3. Pilko chorizo ja kinkku kuutioiksi ja lisää cataplanaan. Sulje kansi ja kypsennä miedohkolla lämmöllä noin 10 minuuttia.
4. Tarjoile maalaisleivän ja rotevan valkoviinin kanssa.

4 annosta

1 ½ kg	sydän- tai hietasimpukoita
2	keskikokoista sipulia
2 rkl	oliiviöljyä
½ tl	piri-pirikastiketta (tulinen chilikastike)
	paprikajauhetta
	persiljasilppua
50 g	ilmakuivattua kinkkua
50 g	kypsää chorizomakkaraa
	suolaa ja mustapippuria

KÄYTÄNNÖN OHJEITA VIINIÄ VALITSEVILLE

Portugalihan on maa, jossa viiniä haluavan asiakkaan tarvitsee osata vain kaksi sanaa: branco ja tinto. Algarvessa ei niinkään paljon: joka ainoa tarjoilija tuntee myös sanat white ja red. Listaani voi hyvällä omallatunnolla lisätä myös sanat rosee ja kuohuviini. Eihän tässä tietenkään ole kaikki. Katsokaapa ympärillenne. Olette Portugalissa, joka on viinikulttuurin syvästi kyllästämä maa. Täältä löytyy loistavia olosuhteita viinin viljelyyn ja vuosituhsien mit-

taista osaamista niiden tekoon. Täällä on kolmisenkymmentä erilaista, omantyyliään viinejä tuottavaa viinialuetta, joilla osataan ilmastoon, maaperään ja muiden paikallisten olosuhteiden vaikutus viinien laatuun.

Täällä viljellään 250 kotoperäistä rypälelajiketta, joita ei kasvateta missään muualla. Ja elämyksen kruunaa Euroopan paras hinta-laatusuhde, mikä näkyy myös lisääntyviä palkintosijoina kansainvälisissä viininäyttelyissä.

Mutta kuinka turistiparka voi selvittää tässä viinien viidakossa? Olen käsitellyt tässä artikkelisarjassa pistapuolisesti parhaina pidettyjen viinialueiden tyypillisiä piirteitä ja viinityyppejä. Paljon on jäänyt pois: ei tätä pa-jatsoa hetkessä tyhjennetä.

Hovimestari on paras ystäväsi

Tässä jutussani yritän löytää oikoteitä viiniviidakossa luovimiseen. Viinilistalta ei tarvitse onneksi tilata umpimähkään. Olet jo valinnut pääruoan. Nyt on oikea hetki kysyä hovimestarilta viinisuosistusta. Näillä herroilla on kehittänyt viinimaku ja he tuntevat erinomaisesti ravintolan viinikellarin.

Viini on Portugalissa pyhä asia. Niinpä hovimestariin ei yritä kaudella sinulle kaikkein kalleinta viiniä, vaan kertoo mielestään parhaat valinnat. Ja jos asiakasta miellyttää, hän tulee uudelleen.

Viinikauppa on markettia parempi

Oletetaanpa, että olet päättänyt tarjota vieraille – no, vaikkapa viiriäisiä. Se ei ole ihan helppo tapaus viinivalinnankaan kannalta. Pidennä silloin askeltasi ja jatka matkaa oikeaan viinikauppaan, josta löydät oikean viinimyyjän. Saat häneltä saman avun kuin äskeiseltä hovimestariltasi. Markettien viinihyllyjen kimalluksessa pää tahtoo kyllä seota. Luota myös hintalappuihin. Ne kertovat tarkkaan, onko kyse bulkkiiniistä vai laadukkaammasta juomasta. Toki huokeammistakin viineistä voi löytää hyvin suunmyötäistä palanpainiketta.

Vinho Regional- ja DOC-laatuoluokitukset

Portugalin parhaita viinejä koskevat myös viralliset laatuoluokitukset, kun kivutaan korkeammalle. Vinho Regional on alemman tason laatuoluokitus, jonka saanutta viiniä saadaan sanoa alueviineiksi. Usein kyse on erinomaisista viineistä. DOC-luokka on laatuoluokista korkein. Luokitus on suurelta osin omaksuttu Ranskasta, ja Itaöiassa on käytössä saman sukuihin järjestelmä. Siinä tarkastetaan muun muassa viinin alkuperä, sallitut rypälelajikkeet, sadon sallittu enimmäismäärä hehtaaria kohti ja muita laatu-tekiäjiä. Laatuoluokat on painettava etikettiin.

Älä unohda talon viinejä

Mutta monesti maukkaan lounaan tai päivällisen voi nauttia arkisemman talon viininkin kanssa. Se on usein sovitettu talon ruokalistaan ja voi tarjota mukavan ruokahetken. Silloin riittää kun sanoo "tinto" tai "branco".

Martti Lohi

ASSOCIAÇÃO FINLANDESA NO ALGARVE - ALGARVEN SUOMI-SEURA

Aukioloajat

Toimisto ja kirjasto avoinna ma, ti ja to klo 10-16

Yhteydenotot toimiston ollessa suljettuna

Kotisivujen lomakkeella, sähköpostilla: algarve.suomi@sapo.pt,
puhelimella (+351) 967 520 976

Posti- ja käyntiosoite

Rua Quinta do Bispo, Edifício Crisfer, R/C, Loja 2, 8500-729 Portimão
(sisäänkäynti on kadun Avenida 25 de Abril puolelta kaupungin kirjaston kohdalta)

Seuraa tiedotuksia seuran tapahtumista ja Portugalin uutisista
verkkosivuilla: www.algarvensuomiseura.fi ja
FB-sivustolla: Algarven Suomi-Seura - Associação Finlandesa no Algarve

www.algarvensuomiseura.fi

LAKIASIAINTOIMISTO
GISÉLIA FARIAS

Palvelemme kaikissa lakiasioissa, myös suomeksi

La Finca
Cascalheira
8125-902 Quarteira

Puh: 289 399 873/4
Fax: 289 399 872
giselia.m.farias@gmail.com

Ongelmia virastoissa?

Jos kielitaitosi ei riitä portugalilaisessa virastossa asioimiseen, pyydä minut avuksesi. Ota yhteyttä ma-pe 9-18.

Maija Katila

+351 962 670 554 • maijariitta.katila@gmail.com

Praia da Rochan parhaalla alueella rannan tuntumassa, merinäköä, vuokrataan 1 mh aurinkoinen huoneisto: moderni, hyvin kalustettu ja varustettu, parveke ja autotalli.

Lisätietoja: Vuokra-asunnot – Algarven Suomi-Seura (algarvensuomiseura.fi)

Kuvat: <https://www.instagram.com/rochavistamar/>

Yhteydenotot: E-mail: sandrareis74@yahoo.com

Puh: +351 969 522 107

Koti algarven auringossa? Sydämellisesti tervetuloa kiinteistökaupoille!

- yli 100 asuntovaihtoehtoa Portugalissa meiltä ja yhteistyökumppaneiltamme
- myös vuokra-asuntoja -ja konsultointipalveluja

Mia Heinonen

LISENSIOITU KIINTEISTÖVÄLITÄJÄ -JA YRITTÄJÄ, 18 VUOTTA PORTUGALISSA
mia.heinonen@habita.com puh. (+351) 918 696 380

Habita-LKV / Algarve

Edifício Dom Quixote, Liiketila D. Avenida Tomaz Cabreira
(Casinoa vastapäätä) 8500-802 Praia da Rocha, Portimão
Kiinteistövälityslupa AMI-12005

Meiltä parhaat hinnat
Algarven Suomi-
Seuran jäsenperheille ja
ystäville.

Matkatoimisto Matkahaukka
Munkinmäentie 15
02400 Kirkkonummi
Puh 09-296 5000

E-mail: info@matkahaukka.com

Tuttu ja turvallinen MATKAHAUKKA

auttaa matkajärjestelyissä. Kauttamme
eri yhtiöiden reittilennot Faroon.
Reittilennoista myönnämme
jäsenalennuksen.

Matkahaukan kautta saat myös majoituksen
ja vuokra-auton. Meiltä myös pitkät matkat
toiveiden mukaan räätälöitynä.

Lentovarauksen voit tehdä näppärästi
puhelimella tai sähköpostilla ja sopia
maksusta luotto/pankkikortille.

<http://kirkkonummi.matkahaukka.com>

SUOMALAISET YHDESSÄ ALGARVEN SUOMI-SEURASSA

TULE ALGARVEN SUOMI-SEURAAN

Pääset:

- harrastuspiireihin
- retkille
- juhliin ja tapahtumiin

Saat:

- neuvontaa
- tiedotuksia
- kirjastopalveluita

Ota yhteyttä:

www.algarvensuomiseura.fi

ASSOCIAÇÃO FINLANDESA NO ALGARVE - ALGARVEN SUOMI-SEURA

